

Särredovisning VA-verksamheten

2019

Kretslopp och vattennämnden

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Verksamhetsanalys.....	5
2.1	Väsentliga händelser och verksamhetens utveckling.....	5
2.1.1	<i>Förvaltningsövergripande.....</i>	5
2.1.2	<i>VA-verksamheten.....</i>	5
2.1.3	<i>Viktiga framtidsfrågor.....</i>	7
2.2	Fördjupad analys beträffande ekonomi	8
2.2.1	<i>Analys av årets utfall.....</i>	8
2.2.2	<i>Investeringsredovisning.....</i>	10
2.2.2.1	<i> Investeringsredovisning</i>	10
2.2.2.2	<i> Exploateringsinvesteringar.....</i>	12
2.2.2.3	<i> Projektuppföljning</i>	13
2.3	Värdering av eget kapital.....	14
2.4	Utveckling inom personalområdet.....	14
2.4.1	<i>Personalvolym och lönekostnad.....</i>	14
2.4.2	<i>Övrig utveckling inom personalområdet.....</i>	15
2.5	Redovisning av uppdrag ifrån KS/KF som fördelats utanför kommunfullmäktiges budget	16
2.6	Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag	16
2.6.1	<i>Utvärdering av system för styrning, uppföljning och kontroll</i>	16
2.6.2	<i>Brukar-/kundorienterad kvalitetsledning</i>	17
2.6.3	<i>Uppföljning av projekt inom gröna obligationer</i>	17
2.6.4	<i>Uppdrag att samordna stadens skyfallshantering.....</i>	18
2.6.5	<i>Övriga beslut och uppdrag inom VA-området</i>	19
3	Uppföljning av kommunfullmäktiges budget	20
3.1	Kommunfullmäktiges mål/inriktningar	20
3.2	Kommunfullmäktiges budgetuppdrag till nämnden	20
4	Nyckeltalsredovisning	22
5	Fördjupning till kretslopp och vattennämnden.....	24
5.1	Förvaltningsgemensamt.....	24
5.1.1	<i>God service.....</i>	24
5.1.2	<i>Attraktiv arbetsplats</i>	25
5.1.3	<i>Ekonomi i balans</i>	26
5.1.4	<i>Effektiva processer</i>	26
5.2	VA-verksamhet.....	28
5.2.1	<i>Säker vattenleverans.....</i>	28

5.2.2	<i>Robust avloppsavledning</i>	29
5.2.3	<i>Hållbar stadsbyggnad - VA</i>	29
6	Bokslut VA-verksamheten	30
6.1	Resultaträkning.....	30
6.2	Balansräkning.....	31
6.3	Finansieringsanalys.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
6.4	Tillämpade redovisningsprinciper och noter.....	32

1 Sammanfattning

Kretslopp och vattennämndens vision är ”Vi gör det lätt att leva hållbart”. Enligt reglementet är nämndens ändamål att bidra till att skapa ett kretsloppssamhälle. Nämnden ska tillgodose invånarnas och näringslivets behov av en säker, effektiv och miljömässig vattenförsörjning och avloppshantering samt verka för en god resurshushållning.

Verksamheten har kunnat bedrivas i stort sett som planerat under 2019 utan stora avvikelser i leveranserna till göteborgarna. Vid övergripande kommunjämförelser inom VA-branschen faller Göteborg relativt väl ut. Förvaltningen bedömer att uppdragen enligt nämndens reglemente och kommunfullmäktiges budget är utförda.

För VA-verksamheten har året inneburit ett antal anpassningar och omprioriteringar för att kunna hålla budgeten. Kostnadsökningar till följd av prisökningar på el och kemikalier, lägre vakansgrad än beräknat vid budgettillfället, högre pensionskostnader samt försenad flytt av verksamheten till Alelyckan är de största orsakerna. Som en följd av vattenbristen under sommaren 2018 initierade förvaltningen under 2019 ett samarbete med grannkommunerna för att löpande under sommarhalvåret gemensamt använda tillgängliga resurser på bästa sätt. Arbetet har varit framgångsrikt och fortsätter under 2020. Läckaget har minskat rejält, drygt 10 procent, jämfört med 2018. Detta har flera orsaker: personalförstärkningar genomförda under 2018 inom aktiv läcksökning, färdigställd förnyelse av stomnätsledningarna med höga trycknivåer i närheten av Alelyckans vattenverk samt utbyggnaden av mätzoner under 2018 och 2019 som gör det lättare att ringa in läckaget och sätta in åtgärder. 2019 var ett regnigt år, både våren och hösten var blötare än normalt med många källaröversvämningar och mycket tillskottsvatten till Ryaverket som följd.

Kretslopp och vatten ska enligt reglementet samordna och driva dagvatten- och skyfallsfrågan, samordna och stödja andra nämnder i deras uppdrag och i samverkan med andra ansvariga för att staden genomför de åtgärder som krävs för att få en hållbar dagvatten- och skyfallshantering. Arbetet med skyfallsfrågor ryms inte inom VA-huvudmannens uppdrag vilket innebär att finansieringen inte får belasta VA-kollektivet. Förvaltningen har anpassat arbetets ambitioner efter tillgänglig budget och fokus har lagts på att stödja pågående detaljplaner och operativa skyfallsfrågor som svar på stadens frågor angående skyfall. Det strategiska arbetet samt fördjupat stöd till övriga förvaltningar har fått nedprioriteras.

Förvaltningen har under året haft en hög investeringstakt främst inom VA-området och har beviljats ytterligare investeringsmedel i kommunfullmäktige både för VA-investeringar och exploateringsinvesteringar. Detta till trots överskred exploateringarna budget och prognos med 84 mnkr, vilket visar behovet av förstärkt gemensam planering och uppföljning av exploateringskonomin. Förvaltningens största projekt, att installera ultrafilter på vattenverket vid Alelyckan har kommit igång med detaljprojektering.

Förvaltningen fortsätter att öka antal anställda för att klara stora infrastruktuursatsningar, hög takt på exploateringsprojekten i staden tillsammans med förvaltningens egna behov av investeringar och förnyelse. Arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare måste fortsätta aktivt, där vi ser att vi bör erbjuda dels trainee-program, dels karriärvägar för att kunna klara av morgondagens chefsförsörjning såväl som kunna erbjuda möjlighet att växa inom vår förvaltning som medarbetare.

Resultat (tkr)	Utfall 2019	Budget 2019	Utfall 2018
VA-verksamheten	-15 198	-12 950	-7 238

2 Verksamhetsanalys

2.1 Väsentliga händelser och verksamhetens utveckling

2.1.1 Förvaltningsövergripande

Förberedelser för samlokaliseringen vid Alelyckan har pågått hela året med inflyttning i januari 2020. Nya arbetssätt, lokaler och framförallt närheten mellan driftande och planerande avdelningar förväntas ge positiva effekter för förvaltningen på lång sikt.

Förvaltningen har under 2019 drivit en process för att skapa en ny avdelning med fokus på våra kunder och brukare. Den nya avdelningen startades upp 1 januari 2020. Förändringen görs för att stärka processerna från abonnemangstecknande till betalning samt kundbemötande och kundkontakt. Parallellt pågår investeringar i nya systemstöd som kommer generera stärkta interna processer och ett bättre kundgränssnitt.

Förvaltningen har under året haft en hög investeringstakt inom VA-området och har beviljats ytterligare investeringsmedel i kommunfullmäktige både för VA-investeringar och exploateringsinvesteringar. Detta till trots överskred exploateringarna budget och prognos med 40 mnkr, vilket visar behovet av förstärkt gemensam planering och uppföljning av exploateringsekonomin i staden.

Budgeten 2019 för forsknings- och utvecklingsprojekt var totalt ca 14 miljoner kronor, med ett utfall för utvecklingsprojekten för avfall på 6,5 miljoner kronor och för VA 7,2 miljoner kr. Detta innebär att förvaltningen satsade strax över en procent av avfallskollektivets omsättning och strax under en procent för VA-kollektivet på forskning och utveckling 2019.

Flera digitaliseringsprojekt har pågått i olika faser inom förvaltningen för att effektivisera våra arbetsprocesser. Bland annat påbörjades under hösten implementering av ett nytt kartsystem, VA-banken, för drift, planering och möjlighet att kunna koppla verksamhetsdata till geografiska data. Projekthanteringssystemet Antura används under 2019 med fler moduler och under andra halvåret har förvaltningens projektprocesser uppdaterats. På kundsidan har vi under 2019 arbetat med att ersätta tre äldre IT-system med ett nytt. Viktiga förstärkningsarbeten har även utförts i våra driftsystem.

2.1.2 VA-verksamheten

Råvatten och råvattentillgång

Under de första månaderna av året var medelvattenföringen i Göta Älv avsevärt lägre än normalt och saltvattenpåverkan omfattande. Efter sommaren har Vänerns nivå återhämtat sig och vattenföringen i Göta älv varit i nivå med medelvattenföring.

Efter vattenbristen under sommaren 2018 initierades ett **samarbete med grannkommunerna** för att löpande under sommarhalvåret gemensamt använda tillgängliga resurser på bästa sätt. Arbetet har varit framgångsrikt och fortsätter under 2020.

Dricksvattenproduktion

Dricksvattenproduktionen har under 2019 i stort gått enligt plan. **Kvaliteten** på producerat vatten har under året varit god. Under sensommaren förekom höga vattentemperaturer. Inte vid något tillfälle har anmärkning på hälsomässiga faktorer förekommit. Det har varit få större störningar i produktionen men desto fler mindre allvarliga avvikelser, ofta orsakade av externa faktorer så som till exempel vädret.

Det långsiktiga arbetet med att förstärka **produktionskapaciteten** på vattenverken har drivits vidare med hög intensitet under året. I och med att kolfilterombyggnaden

färdigställt är kapaciteten på Lackarebäck utbyggd. Kvarstående för att säkra utleveransen är ombyggnation av anläggning för dricksvattenpumpar, projektet planeras avslutas under 2020. På Alelyckan har bland annat ett nytt ställverk byggts för att öka leveranssäkerheten och nu pågår förberedelser för installation av ultrafilter även där.

I övrigt har större kostnadsökningar på processkemikalier och el har påverkat verksamheten under året och personalförsörjning är en fortsatt utmaning. Det har under året funnits ett flertal vakanser på avdelningen, varav flera varit enhetschefer.

Dricksvattendistribution

Försäljning av dricksvatten till fastigheter inom Göteborg uppgick till 43,8 Mm³ under 2019, vilket är ca 0,1 Mm³ under budget. Totalt såld mängd dricksvatten när även leverans till grannkommunerna räknas med, uppgick till 47,6 Mm³, vilket är 0,5 Mm³ under budget, och påverkar taxeintäkterna negativt. Det är i dagsläget svårt att avgöra om det är en bestående trend eller tillfällig avvikelse.

Antalet rörbrott på dricksvattennätet hamnade för året på 266 st, vilket ligger i linje med de senaste fem åren (267 st) och även i linje med målnivån på 267 st.

Läckaget för 2019 (20,8 m³/km, dygn) har minskat med drygt 10 procent jämfört med 2018 (23,6 m³/km, dygn) vilket bedöms bero på flera orsaker. Personalförstärkningen som gjordes 2018 avseende förebyggande läckage har fått genomslag. Utbyggnaden av mätzoner har också gjort det lättare att ringa in läckaget och åtgärder har kunnat sättas in snabbare. Ett av de stora stomnätprojekten, Bassänggatan, där ledningar har bytts ut har också bidragit till minskat läckage. Även den milda vintern med i princip inga minusgrader har också varit positivt ur läckageperspektiv.

Även totala **antalet klagomål** på dricksvattenkvaliteten för året ligger på 265 st, något under medel för senaste fem åren (290 st/år) men fortfarande högt över målnivån på 86 st/år. Vanligast är klagomål på smak och lukt. Antalet klagomål ökade något i samband med ett planerat underhållsarbete på Lackarebäckens vattenverk under våren.

I juni utfärdades en kokrekommendation i Majorna, Kungsladugård, Sandarna samt Stigberget efter att flera personer uppgivit att de blivit magsjuka. Efter provtagning och utredning kunde Kretslopp och vatten visa att dricksvattnet inte var orsaken till utbrottet.

I december upptäcktes att vattnet i två fastigheter i Västra Frölunda överskred Livsmedelsverkets gränsvärden för föroreningar av benso(a)pyren och andra PAH:er (polycykliska aromatiska kolväten). Halterna var låga och Livsmedelsverket bedömde hälsoriskerna som väldigt liten, men eftersom halterna överskred gränsvärdena för dricksvatten klassades dricksvattnet ändå som otjänligt. Utredning pågår fortfarande om orsaken, men fastigheterna har nu åter tjänligt vatten.

Avloppsavledning

Nederbörden under 2019 var 1 023 mm, vilket är avsevärt högre än 2018 (765 mm) och även över femårsmedelvärdet (838 mm). Både våren och hösten var blötare med flera stora regnhändelser. Nederbördsräkningen görs i en mätstation placerad vid Barlastplatsens pumpstation.

Avledning av avloppsvatten (spillvatten och dagvatten) till Gryaab uppgick preliminärt till 107,8 Mm³, vilket är högre än 2018 (94,7 Mm³). Spillvattenvolymen till Gryaab ligger på 40,1 Mm³. Andelen tillskottsvatten (regnvatten, dränvatten och inläckage) till avloppsreningsverket var därmed 62,8 procent, vilket är högre än både 2018 (50,5 procent) och 10-årsmedelvärdet, som ligger på 58 procent. Målet är under 50 procent. Den stora mängden tillskottsvatten kan härledas till det mycket regniga året. Olika åtgärder har under året fortsatt för att minska mängden tillskottsvatten, bland

annat infodring av ledningar och bortkoppling av dagvatten från kombinerat avloppssystem. Under de kommande åren ska större insatser göras för att försöka minska tillskottsvattnet. Bland annat så har förvaltningen en industridoktorand som arbetar heltid med tillskottsvatten.

Antal anmälda **översvämningsskador** var under året 137 st, vilket är högre jämfört med de senaste fem åren (89 st) och långt över målnivån på 40 st/år. Orsaken till årets många översvämningar är bland annat stora regnmängder i samband med snösmältning under våren samt mycket regn under augusti och september.

Antalet **avloppsstopp** på såväl huvudledningar (118 st) som serviser (35 st), ligger något över medelvärdet för de senaste fem åren samt jämfört med målen huvudledningar (100 st/år) och för servisledningar (20 st/år). En av de främsta orsakerna till stopp i avloppsledningar idag är fett. Under 2019 har ett förberedelsearbete utförts för att under 2020 öka tömningsintervallet av fettavskiljare från tre gånger per år till sex tömningar per år. På detta sätt närmar sig Göteborgs krav rekommendationen enligt branschstandard på månatliga tömningar. I både Stockholm och Malmö är kraven tio tömningar per år. Under slutet av 2019 genomfördes även kampanjen "Stoppa fettproppen" där medborgarna fick ökad kunskap om skadorna som fett i ledningarna skapar och hur man ska göra för att ta hand om fett på rätt sätt.

Övrigt

Förnyelsetakten på dricksvattenledningsnätet ligger för 2019 preliminärt på 0,46 procent av det totala ledningsnätets längd jämfört målvärdet som bör ligga inom spannet 0,6-0,7 procent. På avloppsledningsnätet ligger förnyelsen för 2019 preliminärt på 0,29 procent av det totala ledningsnätets längd jämfört målvärdet som ska ligga inom spannet 0,30-0,40 procent. Förvaltningen ser att det är en utmaning att nå målet om förnyelsetakt på distributionsnätet då dessa arbeten konkurrerar om resurser för att hantera prioriterade projekt på stamnätet samt projekt inom stadsutvecklingen. Under 2019 gjordes ett aktivt val att prioritera stamnätet före förnyelse, vilket medför ett lägre utfall. Utöver detta pausades ett flertal förnyelseprojekt när beslut om utökad investeringsbudget dröjde under hösten.

2.1.3 Viktiga framtidsfrågor

Förvaltningsövergripande

De stora framtidsfrågor som är förvaltningsövergripande är **digitalisering** och ihop med det tydlig ansvarsfördelning för IT-stöd, utvecklad **styrning och uppföljning** samt moderniserad **kundkommunikation**.

I **forsknings- och utvecklingsagendan** för 2020 har förvaltningen identifierat viktiga framtidsfrågor. Matavfall och plast är våra fokusområden inom avfall. Förvaltningen behöver också arbeta med avfallslösningar som fungerar i den nya tätaste staden. Inom dricksvattenområdet jobbar förvaltningen tillsammans med bland andra Chalmers kring värdering av vattenresursers värde samt mikrobiologisk och kemisk säkerhet vid dricksvattenproduktion och utveckling av nya metoder för läcksökning. Inom avloppsavledning fortsätter förvaltningens arbete med utveckling av sensorer för att mäta nivåer och grumlighet i bräddbrunnar och bräddvatten, dagvattenkvalitet och dagvattenrening samt hydrodynamisk modell för Göteborg för att förutse och möjliggöra hantering av översvämningsskador för till exempel skyfall. Inom tillskottsvatten har en industridoktorand anställts inom ramen för Mistra-programmet InfraMaint.

VA

Investeringsverksamheten ligger nu på en hög nivå och förvaltningen ser fortsatt stora

behov framåt. En viktig fråga för framtiden är den **långsiktiga finansieringen** för detta. Vi behöver säkerställa en god ekonomisk hushållning och samtidigt skapa förståelse för våra nödvändiga kostnader för att göteborgarna även i framtiden ska ha en säker leverans. Ytterligare en viktig fråga är att **behålla och kompetensutveckla personalen** för att kunna upprätthålla driften och genomföra nödvändiga investeringar. Att hitta lösningar för **finansiering av skyfallsinvesteringar**, som inte kan bekostas med VA-taxemedel, är en annan viktig fråga. De områden där investeringsbehovet fortsatt är högt listas nedan:

- Säkra upp stomnätet
- Öka förnyelsen på befintliga ledningar och anläggningar
- Minska mängden tillskottsvatten
- Bygga fler anläggningar för dagvattenrening för att nå miljö kvalitetsnormer i recipienter.
- Säkra råvattenförsörjning på lång sikt.

2.2 Fördjupad analys beträffande ekonomi

2.2.1 Analys av årets utfall

Resultaträkning i sammandrag - VA-verksamheten

Belopp i tkr	Bokslut 2019	Budget 2019	Avvikelse	Bokslut 2018	Bokslut 2017
Intäkter	1 075 235	1 054 899	20 336	997 810	966 421
Kostnader	-1 090 433	-1 067 849	-22 584	-1 005 048	-943 799
Resultat	-15 198	-12 950	-2 248	-7 238	22 622
Eget kapital	27 169	29 417	-1 248	42 367	49 605

Utfall 2019 (jämfört med budget 2019)

Taxor och avgifter

- Fasta taxeintäkter är högre än budget (+1,5 mkr).
- Rörliga taxeintäkter är i nivå med budget (-0,2 mkr).
- Anläggningsavgifterna är högre än budget (+1,2 mkr)

Arbetad tid i investering

Internt arbetad tid i investering är lägre än budget (-8,7 mkr), trots att de totala investeringsutgifterna (557,2 mkr) ligger i nivå med ursprunglig budget (581 mkr). Detta beror på viss kompetens har hyrts in för att kunna genomföra projekten, och att den internt arbetade tiden till större del än budgeterat belastar driften under året.

Försäljningsintäkter

Försäljningsintäkterna är högre än budgeterat, vilket beror på följande:

- Externt beställda projekt ligger på en högre nivå än budgeterat, vilket är kopplat till den höga exploateringsgraden i Staden (+20 mkr). Dessa intäkter matchas ut av kostnader och är därför resultatneutrala.
- Ersättning för hantering av lakvatten vid deponier (+1,9 mkr).
- Diverse faktureringar där intäkterna är högre än vad som ursprungligen budgeterats (+4,3 mkr). Detta gäller bland annat: Vidarefakturerings av kostnader för gemensamhetstunnlar, intäkter för kolreakivering och försäljning av maskiner.

Personalkostnader

Personalkostnaderna är högre än budget (-3,6 mkr), främst av två anledningar:

- Personalerlörligheten var budgeterad utifrån att ligga på samma nivå som 2018. Den visade sig dock vara lägre, vilket genererar högre lönekostnader (-0,8 mkr). Något i grunden positivt.
- Budgeten för helåret är baserad på ett PO-påslag på 44,2% enligt den prognos från KPA som var känd vid budgeteringstillfället. PO-påslaget är 45,7% för 2019, vilket ger högre kostnader (-2,5 mkr). Till följd av den högre lönekostnaden blir även PO-påslaget högre (-0,3 mkr)

Köp av huvudverksamhet

Köp av huvudverksamhet är högre än budget vilket beror på tre faktorer:

- Gryaab har skickat en avräkningsfaktura avseende 2018, vilket ger ökade kostnader för köp av huvudverksamhet 2019 (-2 mkr). Avstämningen av ägarkommunernas andel görs efter stängning av budget (årsskiftet) varför kostnadsregleringen sker på efterföljande år.
- Kostnadsnivån för 2019 är högre än budgeterat (-1,9 mkr).
- Tidigare feldebitering från Gryaab gör att vi får en intäkt (+0,5 mkr).

Lokalhyror

Kostnadsminskning till följd av den senarelagda flytten (+4,6 mkr). Budget är baserad på att flytten skulle ske i september.

Fastighetskostnader och fastighetsentreprenader

Entreprenadkostnaderna är högre än budget, vilket beror på flera olika faktorer:

- Externt beställda projekt ligger på en högre nivå än budgeterat, vilket matchas ut på intäktssidan (-15,9 mkr).
- Entreprenadkostnaderna kopplade till samlokaliseringen är högre än budgeterat (-3,5 mkr).
- Asfalteringskostnaderna är högre än budget, dels på grund av indexökningen som är kopplad till oljepriset och dels till följd av att insatserna är händelsestyrda och är i år dyrare än budgeterat (-4,3 mkr).
- Ledningsnäts entreprenadkostnader är högre än budgeterat, bland annat till följd av skärpta miljökrav i tunnlar och avloppsstopp som bidragit till högre spolkostnader (-1,8 mkr).
- Utveckling- och projekts entreprenadkostnader är högre än budgeterat (-3,2 mkr), vilket endast beror på en fördelning av kostnader mellan kontogrupper där konsultkostnaderna är lägre än budgeterat.

El och energi

Det ökade elpriset för 2019 genererar högre kostnader än budgeterat (-1,2 mkr). Den milda vintern har dock bidragit till att kostnaderna inte blev så höga som befarats i prognoserna under året.

Köp av entreprenad och tjänster

Utfallet för konsultkostnader är lägre än budgeterat, främst av följande anledningar:

- Fördelning av kostnader mellan olika kontogrupper (+3,2, se ovan).
- Omklassificering av projekt som vid budgeteringstillfället bedömdes vara driftsprojekt (+8,3 mkr).
- Lägre konsultkostnader i uppgraderingsprojekt (+3,5 mkr).
- Lägre konsultkostnader kopplat till samlokaliseringen (+1,2 mkr).
- Produktion och Ledningsnät har högre konsultkostnader (-2 mkr).
- Ej budgeterade kostnader för EU-projektet BEGIN (-0,8 mkr).

Övriga verksamhetskostnader

Övriga kostnader avviker totalt sett inte mycket mot budget (-2,5 mkr), men det finns flera väsentliga kostnadsposter som har ändrats jämfört med budget:

- Lägre kostnader till följd av den försenade flytten (+9,2 mkr).
- Externt beställda projekt ligger på en högre nivå än budgeterat, vilket matchas ut på intäktsidan (-4,2 mkr).
- Kostnaderna för kemikalier är högre än budget vilket beror på prisökningar (-2,7 mkr).
- Kostnaderna för inköp av mätare är högre än budgeterat (-2,2 mkr).
- Kostnader för gatugods är högre vilket framkom först i april då Trafikkontoret presenterade asfalteringsprogrammet för 2019 (-3,9 mkr).
- Årets översvämningar gör att skadekraven har ökat, vilket ger ökade kostnader (-3,2 mkr).
- Reparationskostnader och förbrukningsmaterial är lägre än budgeterat (+3 mkr).

Avskrivningar

Kostnaden för avskrivningar är högre än budget (-2,3 mkr), vilket beror på att fler projekt har kunnat avslutas än vad som var budgeterat.

Overhead

Overheadkostnaderna är lägre (+2,6 mkr), vilket bland annat beror på kostnadsminskningar för personal på grund av vakanser samt lägre kommunikationskostnader.

2.2.2 Investeringsredovisning

2.2.2.1 Investeringsredovisning

Tidigt under våren insåg förvaltningen att investeringsbudgeten för VA skulle överskridas för året med de projekt som var pågående samt på gång. Förvaltningen sökte då om att omdisponera investeringsmedel mellan verksamhetsområden samt en utökning av VA-investeringsmedel med totalt 90 mkr. Orsakerna till äskandet av en utökad budget var främst möjligheter att genomföra två stora stommätskompletteringar i samband med stadens infrastrukturomvandling samt tillkommande kostnader för fast inredning och säkerhetssystem på förvaltningens nya anläggning vid Alelyckan. Vad gäller avfallsinvesteringarna har prognosen hela året legat på ett lågt utfall jämfört med budget då genomförande av projektet kretsloppspark i södra Göteborg inte har kunnat påbörjas som budgeterat.

Beslutet i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige drog ut på tiden varför förvaltningen beslutade att pausa och skjuta på VA-projekt. Fullmäktige beslutade under hösten att godkänna förvaltningens omdisponering samt utökning. Vid den tidpunkten hade redan 30-talet projekt pausats eller fått en senare starttid, vilket påverkade det totala utfallet för året.

Redovisning per område

Investeringsområde, mkr	Utfall 2019		Budget 2019		Utfall 2016-2019		Budget 2016-2019	
	Utg	Ink	Utg	Ink	Utg	Ink	Utg	Ink
Dricksvattenproduktion	-108,7	0	-121	0	-490,0		-501	
Dricksvattendistribution	-177,3	0	-175	0	-525,3		-525	

Avloppsvatten-avledning	-160,3	5,7	-228	0	-562,2		-631	
VA-upprustning	-19,1	0	-18	0	-35,9		-35	
Övriga investeringar	-75,8	110	-73	0	-150,0	331,5	-147	
Generalplane-investeringar	-4,2	0	-4	0	-56,6		-56	
VA - Egen investeringsvolym	-545,4	115,7	-619	0	-1 820,0	331,5	-1 895	

Investeringar VA

Dricksvattenproduktion

Dricksvattenproduktion var inte föremål för förändring i ny äskad budget under 2019, utan låg kvar på 121 mkr. Utfallet för året blev 108,9 mkr. Utfallet för investeringarna inom dricksvattenproduktion påverkades av ett flertal pausade projekt, bland annat ombyggnad av laboratorium samt Alelyckans spolvattenreservoar. Det senare projektet gör i sin tur att utbyggnaden av Alelyckan med ultrafilter blir förskjutet i tiden.

Dricksvattendistribution

Den nya äskade budgeten var till stor del ett resultat av flera uppkomna möjligheter att genomföra viktiga stomnätskompletteringar i samband med stadens infrastrukturuomvandling samt exploateringsprojekt där flytt av tryckstegringsstationer behövts. Dessa investeringskostnader var inte med i den ursprungliga budgeten på 55 mkr. Den nya äskade budgeten låg på 175 mkr. Utfall för 2019 hamnade på 177,3 mkr. Detta trots att flera förnyelseprojekt pausades och inte återupptas förrän 2020. Verksamheten har även under året blivit mer beroende av konsulter, vilket inte ses som en långsiktig lösning.

Avloppsavledning

Ursprunglig budget var 252 mkr. Ny äskad budget låg på 228 mkr på grund av uppskjuten byggstart för pumpstationen Kodammarna (se nedan). Utfallet för 2019 landade på 160,3 mkr. Utfallet påverkades kraftigt av stoppet av projekt som föranleddes av tron om att en ökning av årets budget inte var möjlig. Ett 20-tal projekt pausades, varav tre inte kunde återupptas under året. Dessa tre var Söderlingska ängen med en budget för året på 10 mkr (utfall 400 tkr), separering av Västra kyrkogården med en budget på 14,7 mkr (utfall 870 tkr) samt Änholmsgatan med en budget på 7,5 mkr (utfall 63 tkr). Inte heller startades några nya projekt från sommaren fram till vintern.

VA-upprustning

Under året avslutades utbyggnaden till Skändlavägen/Asmundtorp. Utfallet för projektet under året landade på 16,1 mkr jämfört med budgeterade 14,8 mkr. Det totala utfallet för utbyggnaden blev 33,2 mkr jämfört med budget på 32,0 mkr. Ökningen beror på smärre fördyrande omständigheter. Utbyggnad pågår även till Sandenvägen. Utfallet för året blev 2,9 mkr (budget 3,2 mkr). Utbyggnaden planeras vara klar 2022 till en total budget på 50 mkr. Därtill har projektering av utbyggnad till Rösbo samt Rödbo - Jordfalls- och Ellesbovägen påbörjats. Dessa förväntas pågå under 2020-2021. Totalt summerades utfallet 2019 till 19,1 mkr jämfört med ny äskad budget på 18 mkr (ursprungligen 26 mkr).

Övriga investeringar VA

Budget för övriga investeringar var i början av året 34 mkr, men i och med beslut om utökad budget hamnade den på 73 mkr. Utfall för området blev 75,8 mkr. Den stora

ökningen inom området är tillkommande kostnader för fast inredning samt säkerhetssystem på förvaltningens nya anläggning vid Alelyckan. Även omfattningen av utbyggnad av vatten- och avloppsserviser var större än beräknat för året. Budgeten låg på 20 mkr och utfallet hamnade på 26,7 mkr.

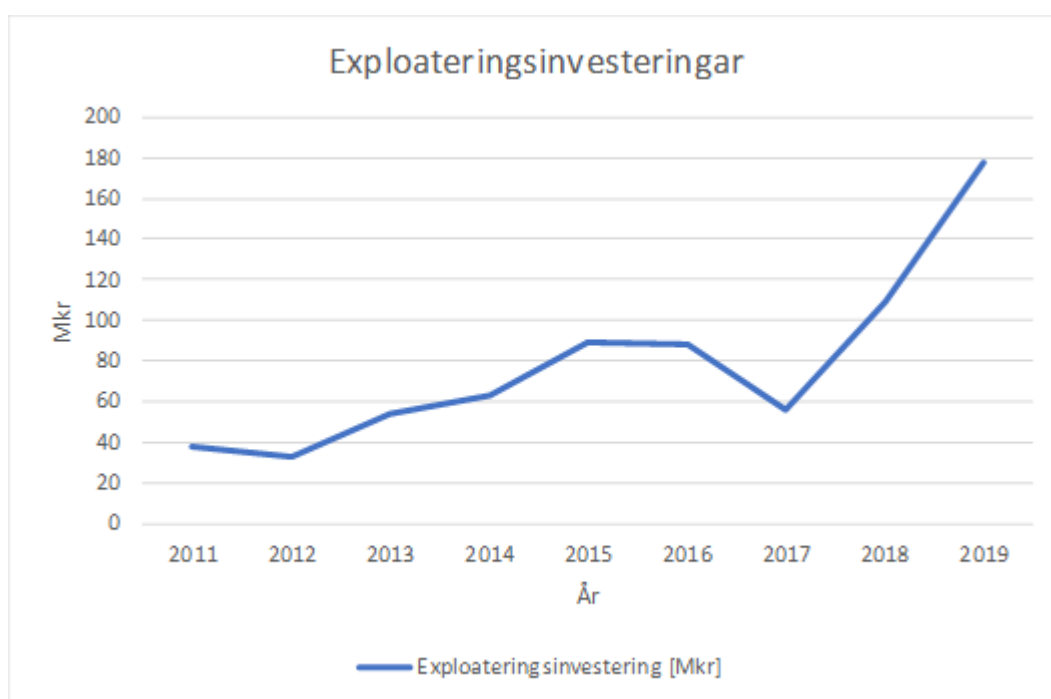
Generalplaneinvesteringar

Budget för året låg ursprungligen på 41 mkr, men sänktes i den nya budgeten till 4 mkr. Anledningen var främst tidplaneförskjutningar i tillhörande exploateringsprojekt. Utfall för året blev 4,2 mkr.

2.2.2.2 Exploateringsinvesteringar

Belopp i mnkr	Bokslut 2019	Budget 2019	Utfall 2016-2019	Budget 2016-2019
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	-180	-96	-433,9	-350
Netto	-180	-96	-433,9	-350

Det byggs mycket i Göteborg, både bostadsprojekt och stora infrastrukturprojekt så som Västlänken är i genomförandefas. Exploateringsinvesteringar är VA-investeringar till följd av genomförande av detaljplaner. Under våren insåg förvaltningen att budgeten för exploateringsinvesteringarna inte skulle hålla, utan meddelade nämnden som äskade om ökad budget. Kretslopp och vatten nämnden sin fick godkännande från kommunfullmäktige på hemställan om att förvaltningen får överskrida budget enligt prognosen 140 mkr. Förvaltningen föreslog även att vissa projekt skulle kunna pausas, men nämnden var tydlig med att vi inte ska vara en trång sektor i stadsplaneringen och alla projekt hölls igång. Förvaltningen behöver bli bättre på att förutse kostnaderna kopplat till exploateringarna. I det här arbetet är det projekthanteringssystem som implementerats under året till stor hjälp. Men det är också svårt att förutse när i tiden kostnader kommer att falla ut. Förvaltningens exploateringsinvesteringar har under senaste decenniet ökat från 40 mnkr till 178 mkr.

2.2.2.3 Projektuppföljning

Investerings- och exploateringsprojekt av väsentlig betydelse

Projekt	KF- beslutat (ja/nej)	Ack. utfall		Total projektprognos		Projektbudget		Slutår
		Ink	Utg	Ink	Utg	Ink	Utg	
Alelyckan ultrafilter och dricksvattenkemikalier	ja		-25,4		-900		-900	2024
Renovering av avloppspumpstation - Kodammarna	nej		-184,3		-540		-540	2023

Alelyckan ultrafilter och dricksvattenkemikalier

Vattenburen smitta bedöms idag som den största hälsorisen för allmän dricksvattenförsörjning baserad på ytvatten. Efter införandet av ultrafilter på Lackarebäckens vattenverk och erfarenheterna därifrån, har Kommunfullmäktige beslutat att införa ultrafilter även på Alelyckan. Detta för att förbättra leveranssäkerheten och skydda mot vattenburen smitta genom att komplettera mikrobiologisk barriärverkan med ultrafilter.

Systemhandlingen för byggnationen pågår och arbetet beräknas vara klart i mars 2020. Under 2019 har en ny UF-pilot med aktuellt membran installerats och driftsatts. På grund av att projektet med spolvattenreservoar vid Alelyckan senarelades i och med antagande om neddragningar under sommaren/hösten försenades även byggstart för detta projekt. Byggstart beräknas försenas ca 6 månader. Förvaltningen beräknar att byggandet av den nya anläggningen ska komma igång i slutet av 2021 och vara klar under 2024.

Budget för året låg på 25,2 mkr och utfall blev 22,1 mkr. Den totala budgeten beräknas till 700 mkr och hittills är 25,3 mkr upparbetat.

Renovering av avloppspumpstation - Kodammarna

Projektet initierades i Åtgärdsplan för avloppsavledning (ÅPA). Syftet är att säkra driften av Kodammarnas pumpstation och minska bräddningen till Göta älv. Pumpstationen avleder avloppsvatten från 160 000 personer och det är avgörande att den är i kontinuerlig drift då det saknas möjlighet att leda bort avloppsvattnet vid ett driftstopp.

Projektet kommer genomföras i flera steg. Etapp 1 har genomförts under året med markarbeten där pumpsumpar och ledningar har lagts. Tekniskt har arbetet gått bra, men med vissa kostnadsökningar beroende på förorenade massor och oförutsedda markförutsättningar.

Entreprenader för pumpstationshuset och processdelarna har handlats upp och kontrakt har tecknats med entreprenör för dessa delar. I inkomna anbud för pumpstationshuset fanns inget utrymme för oförutsedda kostnader, vilket föranledde analys av det totala kostnadsläget för projektet. Utifrån analysen föreslogs en ny budget på grund av skälen nedan.

- Projektledning, byggledning och projektering: Underskattad kostnad i ursprunglig budget.
- Etapp 1: Tryckning av kulvert under väg 45 istället för styrd borrhning, hinder och förorenade massor.
- Etapp 2: Ändrat marknadsläge (högre anbud än förväntat)
- Etapp 3: Risk för ändrat marknadsläge
- Lågt riskpåslag i ursprunglig budget (10 %)

Nämnden för Kretslopp och vatten har utifrån ovan antagit en ny, total budget för projektet på 540 mkr (ursprunglig budget var 440 mkr).

Budget för 2019 låg på 76,3 mkr och utfallet för året landade på 65,7 mkr. Det lägre utfallet för året beror på framflyttad byggstart.

Byggstarten har senarelagts 6 månader på grund av förseningar i etapp 1, upphandlingen av pumpstationshuset samt de besparingskrav förvaltningen trodde sig behöva göra under hösten.

Projektet beräknas vara klart under början av 2023.

2.3 Värdering av eget kapital

VA-verksamheten

Det egna kapitalet för VA-verksamheten uppgår vid utgången av räkenskapsåret 2019 till 27,2 mkr (29,4 mkr i budget) när resultatavvikelsen om -2,2 mkr lagts till. Enligt budgetriktlinjerna är rekommenderad nivå för det egna kapitalet i en verksamhet med VA-verksamhetens storlek ett eget kapital på mellan 25,0 och 35,0 mkr. Det egna kapitalet ligger per 31 december 2019 inom det rekommenderade spannet. Enligt lagen om allmänna vattentjänster är det egna kapitalet att betrakta som skuld till abonnenterna och ska helst vara noll. Då vi nu har ett eget kapital eller skuld till abonnenterna ska en plan finnas för återföring av detta kapital till abonnenterna, vilket har tagits hänsyn till i kommande års budget. Mot bakgrund av de risker som finns i verksamheten genom till exempel oförutsedda händelser i driftverksamheten eller externt påkallade kostnadsökningar av olika karaktär är storleken på det egna kapitalet dock på en rimlig nivå. Stora olyckor eller kraftig nederbörd kan också medföra sådana kostnader att nämndens egna kapital inte räcker till att täcka dessa kostnader. I samband med framställan om taxefinansiering tas alltid i beaktande att det egna kapitalet ska återställas inom skälig tid. Den avvikelse om 2,2 mkr mot budgeterat resultat som nu uppstått ska hanteras av VA-verksamheten. En åtgärdsplan är framtagen innebärande kostnadsbesparingar och omprioriteringar inom planerade underhållsåtgärder kopplat till drift under år 2020.

2.4 Utveckling inom personalområdet

2.4.1 Personalvolym och lönekostnad

Belopp i tkr	2019	2018	2017
Lönekostnad exkl arvoden	-214 976	-202 619	-188 864
Arbetad tid (årsarbetare)	507	491	471

Lönekostnad per årsarbetare	-424,0	-412,6	-401
-----------------------------	--------	--------	------

Förvaltningen fortsätter att öka antal anställda under året där viktiga orsaker har varit stora infrastruktursatsningar, hög nivå på exploateringsinvesteringar tillsammans med förvaltningens egna behov av investeringar och förnyelse. Marknaden har varit fortsatt starkt konkurrensutsatt vilket gör att det har varit utmanande under året att hitta kvalificerade ingenjörer, projektledare, enhetschefer och viss teknisk kompetens.

Trots dessa utmaningar har förvaltningen lyckats öka volym något och tillsammans med löneglidning och befintlig löneökningstakt ger detta att personalkostnaderna ökar med ca 6 procent jämfört med 2018. I dag är cirka 25 procent av förvaltningens budget personalkostnader.

Ser vi lönekostnader per anställd förefaller ökningstakten slagit av något och ökar med cirka 2,8 procent för perioden (2,9 % för 2018 och 2,8 % för 2017). Ökningen är i linje med förvaltningens löneöversyn och viljeriktning när det gäller nylönesättningar.

Antalet årsarbetare (arbetad tid) har som prognosticerat ökat från 491 till 507 årsarbetare för 2019, det vill säga en ökning på strax över 3 procent från föregående år. Det innebär att ökningstakten sedan tidigare år har slagits av (tidigare från ca 9,7 % 2017 till cirka 4 % för 2018).

Det bör i sammanhanget nämnas att förvaltningen har löst personalmässiga utmaningar genom att hyra in personal, där bland annat viss teknisk kompetens men även chefer hyrts in under 2019 för att lösa bemanningsutmaningar. Förvaltningen hade högst troligt haft en större volym med personal om marknaden hade sett annorlunda ut.

2.4.2 Övrig utveckling inom personalområdet

När vi summerar 2019 har det varit en fortsatt utmanande situation vad gäller personalförsörjningen, men jämfört med 2018 har svårigheterna minskat något. Under året har söktrycket ökat något (från 4,5 ansökningar per tjänst till 5,4 i snitt) där förvaltningen genom riktade aktiviteter kring kvalificerade yrkesarbetare såväl som förändrad strategi kring exponering av rekryteringsannonser fått något mer relevanta ansökningar, där volymerna ökat (från 1 644 till 1 965 ansökningar). Troligtvis är marknaden på väg att svänga, vilket sannolikt påverkat förvaltningens möjligheter att rekrytera viss kompetens. Tillsammans med något minskad personalrörlighet kan vi således summera 2019 något mer positivt. Det har dock under året varit fortsatt svårt att rekrytera enhetschefer såväl som seniora befattningar, så verksamheterna har fått hitta olika lösningar för att komma till rätta med problemen. Lösningarna har varit allt från att chefer tar större område, fördelning av uppgifter och uppdrag såväl som att hyra in chefer för att lösa problem.

Rekrytering inom den egna förvaltningen fortsätter men i mindre utsträckning jämfört med tidigare år. Från cirka hälften av alla rekryteringar (2018) av tillsvidareanställd personal till cirka 40 procent är inom den egna förvaltningen. Det innebär vidare att av cirka 71 avgångar (november) av tillsvidareanställd personal är 37 interna.

Summerar man rekryteringar sammantaget 2019 har det minskat ner till 117 medarbetare, det vill säga samma nivå som 2017 (118 rekryteringar nov 2017 och 140 nov 2018). På samma sätt ser man avgångar går ner till 103 samma period (75 avgångar november 2017 och 138 avgångar november 2018) där den interna rörligheten står för den största delen av minskningen.

Utvecklingen ger dock att arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare måste fortsätta aktivt, där vi måste fortsätta utveckla dels trainee-program, dels karriärvägar för att

kunna klara av morgondagens chefsförsörjning såväl som kunna erbjuda möjlighet att växa inom vår förvaltning som medarbetare.

Vad som varit fortsatt positivt under 2019 är att förvaltningen ligger kvar på liknande nivå vad gäller sjukfrånvaro på 4,1 procent (november) jämfört med samma period föregående år (4,3 %). Det är för närvarande bara marginella skillnader i kort- såväl som långtidssjukfrånvaro för förvaltningen.

2.5 Redovisning av uppdrag ifrån KS/KF som fördelats utanför kommunfullmäktiges budget

Uppdrag till nämnd/styrelse	Välj Status - enligt anvisning	Kommentar - enligt anvisning
<p>KS Kommunstyrelsen hemställer till kretslopp- och vattennämnden att utreda ett mätsystem gällande bad i enlighet med vad som framgår i yrkande från L, M och KD</p> <p><i>Riktas till Kretslopp och vattennämnden</i></p>	<p>✓ Avslutad</p>	<p>Återrapporterades till nämnden 2019-05-27.</p> <p>Studien visar att badvattenkvaliteten i Sannegårdshamnen är så pass bra att det går att bada i ytvattnet då det är torrväder och minst ett till två dygn efter senaste regn.</p> <p>Ett enklare prognos- och varningssystem kopplat till nederbörd och avrådan från bad minst 24 timmar efter regn rekommenderas för Sannegårdshamnen.</p> <p>Inget område längs den södra älvstranden bedöms ha en tillräckligt god kvalitet för att anläggning av ett bad ska vara motiverat i relation till möjligheten att hålla badet öppet.</p>
<p>KS Kommunstyrelsen hemställer till kretslopp och vattennämnden att utreda de dagvattenpåverkade utsläppspunkterna kring älven</p> <p><i>Riktas till Kretslopp och vattennämnden</i></p>	<p>✓ Avslutad</p>	<p>Återrapporterades till nämnden 2019-05-27.</p>
<p>KF Kommunstyrelsen får i uppdrag att, tillsammans med Inköp- och upphandlingsnämnden och kretslopp- och vattennämnden, påskynda arbetet i att stötta stadens alla nämnder och bolag att göra upphandlingar och inköp för att minska klimatpåverkan från plast och engångsmaterial</p> <p><i>Riktas till Inköp- och upphandlingsnämnden och kretslopp- och vattennämnden</i> <i>KF 2019-09-12 §36</i></p>	<p>▶ Pågående</p>	<p>Stadsledningskontoret driver arbetet och Kretslopp och vatten utför sin del av uppdraget inom arbetet med Skrota Skräpet under 2020 och bidrar med resultat från utredningen om engångsartiklar. Inget slutdatum kan anges av Kretslopp och vatten.</p>

2.6 Uppföljning av särskilda beslut och uppdrag

2.6.1 Utvärdering av system för styrning, uppföljning och kontroll

Kretslopp och vatten har under 2019 fortsatt arbetet med att utveckla sitt system för styrning, uppföljning och kontroll i enlighet med den nya riktlinjen. För att få mer effekt har förvaltningen tagit in ett externt stöd för att i första hand implementera en ny

styrmodell. Parallellt har arbetet med att förtydliga och förankra en utvärderings- och uppföljningsprocess fortsatt. Arbetet har inte nått målsättningen för 2019 och arbetet kommer att fortsätta under 2020.

Förvaltningens bedömning är att det som grund finns ett väl utvecklat ramverk av systematik, struktur och kultur som Kretslopp och vatten använder sig av för att styra mot måluppfyllelse och fullgörande av uppdrag. Arbetsätt finns för att nämnden ska erhålla relevant information för att kunna ta sitt ansvar i planeringen av verksamheten. Nämnden har under 2019 fortsatt fått rapportering och redovisningar av resultaten av extern revision och den interna kontrollplanen samt övrig tillsyn. Ett förbättringsområde är att nämnden tydligare behöver kopplas till utvärderingsprocessen av bland annat intern kontroll.

Utifrån de iakttagelser som är gjorda under 2019 är Kretslopp och vattens arbete med den riskbaserade styrningen en styrka. Här vill förvaltningen särskilt lyfta fram den verksamhetsövergripande riskanalysen, säkerhetsskyddsanalysen och risk- och sårbarhetsanalysen samt avbrottsanalyser och avvikelshantering i driftverksamheten. Målsättningen för 2019, att implementera en fungerande struktur för avvikelshantering i hela verksamheten, är inte uppnådd. Det arbetet kommer att fortsätta under 2020 och som del i detta utreder förvaltningen ett nytt systemstöd för att ersätta nuvarande avvikelседatabas.

Ett antal förbättringsområden sedan tidigare identifierade och kan sammanfattas med att förvaltningen fortsatt behöver stärka den interna strukturen inom ett antal områden. Detta faktum beror delvis på en fortsatt stor personalomsättning i allmänhet och på chefer i synnerhet. Ett antal åtgärder är genomförda under 2019 inom ekonomistyrning, inköp- och upphandling och informationssäkerhet. Positiva effekter är en förbättrad prognossäkerhet, ökad kompetens inom inköpsprocessen och ett ökat skydd för sekretessbelagd information i allmänhet och kring Kretslopp och vattens anläggningar i synnerhet.

Sammanfattningsvis är Kretslopp och vattens bedömning att trots ett antal förbättringsområden så finns det ett system för att planera, genomföra, följa upp och utveckla verksamheten, som ger nämnden en rättvisande och tillförlitlig bild av verksamheten.

2.6.2 Brukar-/kundorienterad kvalitetsledning

Förvaltningen har under året utvecklat dialoger med målgruppen flerbostadshusägare för att ta reda på vilka behov och prioriteringar de har. Kunskapen använder vi för att utveckla våra tjänster, taxor och vår kommunikation inom va- och avfallsområdet.

Vi genomför också årliga kundundersökningar för att ta reda på vad villakunder och flerbostadshusägare tycker om vår verksamhet, service, våra priser och tjänster. Insikterna vi får från dialoger och kundundersökningar använder vi i verksamhetsutvecklingen.

Vi mäter även avvikelser i form av till exempel kundklagomål, källaröversvämningar, vattenkvalitet och avsaknad av leveranser för att hitta eventuella brister och kunna åtgärda dessa.

2.6.3 Uppföljning av projekt inom gröna obligationer

Förvaltningen är engagerad i flertalet projekt där finansiering kan ske via gröna obligationer, Lackarebäckens ultrafilter är ett projekt som tagits i drift och som finansierats på detta sätt. Kodammarna är ett pågående projekt som finns med i planerna för grön obligation på grund av positiv miljöpåverkan.

Kostnader anges i tkr.

Kostnader

Projekt	Utfall 2019	Prognos 2020
Kodammarna – renovering av pumpstation	65 715	118 500
Lackarebäck ultrafilter	Projektet är avslutat	Projektet är avslutat
Ökad leveranssäkerhet stornätet [1]	64 300	
Alelyckan ultrafilter	22 100	38 900
Lakvattenrening Brudaremossen	28 300	6 000
Anläggningar för dagvattenhantering [2]	10 600	16 200

[1] För 2019 är det projekten Bassänggatan samt Södra Vägen som avses.

[2] För 2019 är det projekten Välen, Björlanda pumpkedja, dagvattendamm Gårdsten

Mätetal miljö

Projekt	Mätetal	Utfall 2019	Beräknat utfall 2020
Kodammarna – renovering av pumpstation	Energiförbrukning minskas 30 %, 0,5 GW/år	Uppföljning påbörjas 2023.	Uppföljning påbörjas 2023.
Lackarebäck ultrafilter	I genomsnitt förhindras 39 400 sjukdagar per år	ja	ja
Lackarebäck ultrafilter	100 % av vattnet som passerar vattenverket kan bearbetas.	ja	ja
Ökad leveranssäkerhet stornätet	Antal meter ledning	1 015 m	-
Alelyckan ultrafilter	100 % av vattnet som passerar vattenverket kan bearbetas.	Uppföljning påbörjas 2025.	Uppföljning påbörjas 2025.
Lakvattenrening Brudaremossen	Uppfylla Revaqs regler	Uppföljning påbörjas 2020	ja
Anläggningar för dagvattenhantering	Rening av dagvatten	Uppföljning påbörjas 2020	ja
Anläggningar för dagvattenhantering	Minskning av tillskottsvatten	Uppföljning påbörjas 2020	ja

2.6.4 Uppdrag att samordna stadens skyfallshantering

Kretslopp och vatten ska enligt reglementet samordna och driva dagvatten- och skyfallsfrågan, samordna och stödja andra nämnder i deras uppdrag och i samverkan med andra ansvariga för att staden genomför de åtgärder som krävs för att långsiktigt få en hållbar dagvatten- och skyfallshantering. Nämnden äskade en utökad budget 2019 för att kunna hantera sitt uppdrag att samordna dagvatten och skyfallsfrågorna i staden, från 4 mnkr till 10,5 mnkr. Åskandet avslogs av kommunstyrelsen maj i år, vilket gett konsekvenser för hur förvaltningen kunnat genomföra sitt uppdrag. Arbetet anpassades utifrån tillgänglig budget och fokus har lagts på att stödja pågående detaljplaner och operativa skyfallsfrågor som svar på stadens frågor angående skyfall. Det strategiska arbetet samt fördjupat stöd till övriga förvaltningar har nedprioriterats.

Förvaltningen har under perioden bistått Stadsbyggnadskontoret med de dagvatten- och skyfallsutredningar som krävs för stadens ut- och ombyggnad. Därtill har även ett

flertal möjliga skyfallsanläggningar identifierats i bland annat Gamlestaden, Opalparken samt Munkebacksparken. Projektering har i viss mån påbörjats, men genomförande avvaktar en finansierings- och förvaltningsmodell för skyfallsinvesteringar där utredning pågår på uppdrag från nämnden.

Förvaltningen har under året tagit fram åtgärdsförslag för rening av dagvatten i staden. Detta kommer ligga som grund för kommande åtgärdsplan och investeringsplan för dagvattenrening.

Kretslopp och vatten har också tillsammans med Chalmers börjat titta på hur kostnads/nytt-analys kan användas för att motivera investeringar i anläggningar kontra kostnader för eventuella översvämningar.

2.6.5 Övriga beslut och uppdrag inom VA-området

Brandvatten

För 2019 fick förvaltningen 3,7 mkr av stadens skattemedel. För dessa pengar ser förvaltningen till att:

- När nytt ledningsnät byggs dimensioneras det för att klara Räddningstjänstens behov av släckvatten och brandposter.
- När befintligt ledningsnät förnyas upprätthålls, och vid behov anpassas, ledningsnätets kapacitet för att fortsättningsvis vara rätt utformat för att leverera släckvatten. Berörda brandposter förnyas vid ledningsförnyelse.
- Brandposter underhålls vid behov.

3 Uppföljning av kommunfullmäktiges budget

3.1 Kommunfullmäktiges mål/inriktningar

Flera av de sexton målen i 2019 års budget berör Kretslopp och vattens verksamhet i olika utsträckning. De mål som nämnden fokuserat på under året är:

Göteborg är en företags- och tillväxtvänlig stad

Många av förvaltningens kunder är företagare. För att stärka kundprocesserna i förvaltningen har under 2019 ett arbete genomförts som resulterar i att en ny avdelning med fokus på kunder skapas från 1 januari 2020.

Göteborg är en stad med högt bostadsbyggande

Förvaltningen har aktivt deltagit i de exploateringsprojekt som startats upp under året. Under hösten beslutades en utökad investeringsram för exploateringar. Trots detta överskreds budgeten med 40 mkr.

Göteborgs livsmiljö är hållbar

Detta mål är det som förvaltningens verksamhet i sin helhet är berört av. Vårt grunduppdrag syftar till att skapa en långsiktigt hållbar livsmiljö för göteborgarna och detta sysselsätter samtliga medarbetare dagligen. Förvaltningen deltar aktivt i stadsbyggnadsprocesserna för att säkerställa en hållbar avfallshantering, robust avlopps- och dagvattenhantering samt säker dricksvattenleverans för de områden som byggs idag. Inom samtliga områden pågår också utvecklingsarbete där vi flyttar fram positionerna mot en hållbar livsmiljö.

Göteborgs Stad är en attraktiv arbetsgivare med goda arbetsvillkor

För att kunna behålla och rekrytera kompetenta medarbetare arbetar förvaltningen aktivt med kompetensutveckling, utvecklande ledarskap och tydlighet i uppdrag, mål och vision.

Göteborgs Stads budget är i balans

Under 2019 har förvaltningen arbetat aktivt med att öka ekonomikompetensen hos samtliga medarbetare. Bland annat har ekonomistaben genomfört riktade utbildningar på avdelningsnivå. Även i arbetet med implementering av projekthanteringssystem har ekonomiutbildningar genomförts. Underlag för dialog med nämnden om hur den långsiktiga finansieringen av investeringsplanen ska säkerställas har arbetats fram under hösten.

3.2 Kommunfullmäktiges budgetuppdrag till nämnden

Uppdrag från kommunfullmäktiges budget	Har uppdraget genomförts? JA/Nej. Om inte ges en kort kommentar om orsak och eventuell till vilken del uppdraget har genomförts
Stadens nämnder och bolag ges i uppdrag att erbjuda praktikplatser och olika former av sommarjobb till unga	Uppdraget har genomförts. Fokus för förvaltningen har varit sommarpraktik på driftavdelningarna för studerande, 1-årspraktik för högskolestudenter, samt praktik för KY-studenter. På grund av arbetsmiljörisiker för minderåriga i verksamheten tillsammans med begränsade resurser har det varit svårt att planera och genomföra fler praktikplatser och olika sommarjobb för ungdomar. Förarbete med att införa eget "trainee-program" för yrkesarbetare har fortgått under större delen av 2019 och kommer att gå i produktion 2020.
Kretslopp- och vattennämnden ges i uppdrag att ta fram en utredning för att bedöma vilka insatser	Uppdraget är påbörjat. Under 2017 togs en rapport för minskad mängd tillskottsvatten fram i samarbete mellan Kretslopp och vatten och

Uppdrag från kommunfullmäktiges budget	Har uppdraget genomförts? JA/Nej. Om inte ge en kort kommentar om orsak och eventuellt till vilken del uppdraget har genomförts
<p>som krävs för att minska dagvatten i avloppssystemet och kostnaderna för dessa</p>	<p>Gryaab. En samhällsekonomisk analys med hjälp av värderingstal gjordes för hela avloppssystemet, ledningsnät och avloppsreningsverk. Resultatet visar vilka åtgärder för bortkoppling av dagvatten från kombinerat ledningsnät som är samhällsekonomiskt lönsamma att genomföra. Arbetet har fortgått under åren efter detta och är sammankopplade med frågan om bräddning av avloppsvatten till recipient. Frågeställningarna är komplexa och arbete pågår tillsammans med Gryaab för att komma fram till en systemövergripande klok lösning. Målsättningarna och de investeringsnivåer som krävs kommer behöva fastställas politiskt i en uppdaterad Åtgärdsplan Avlopp under år 2020. Under 2019 anställdes en industridoktorand hos förvaltningen för att utreda frågan ytterligare.</p>

4 Nyckeltalsredovisning

Nyckeltal anvisning

Nyckeltal VA

Nyckeltal VA-verksamheten	Utfall 2019	Budget 2019	Mål på längre sikt	Utfall 2018	Utfall 2017
Prisvärdtjänst VA (småhus) [%] [1]	57	öka	öka	-	68
Prisvärdtjänst VA (flerbostad) [%] [1]	55	öka	öka	-	60
Antal klagomål på dricksvattnet [st/år]	265	83	27	200	378
Kvalitet levererat dricksvatten [antal otjänliga vattenprover]	0	0	0	0	3
Avloppsstopp [st/år, serviser]	35	20	20	25	30
Avloppsstopp [st/år, huvudledning]	118	100	-	110	100
Källaröversvämningar [antal inrapporterade, st]	137	40	40	90	91
Försäld mängd vatten i Göteborg [Mm3]	43,75	43,25	-	43,63	43,3
Försäld vatten utanför Göteborg [Mm3]	3,86	4,3	-	4,46	4
Dricksvattenläckage [m3 per km ledning och dygn]	20,9	20	14	23	21,5
Andel tillskottsvatten av total mängd till Ryaverket, 10-årsmedel [%]	58	50	50	50,5	62
Förnyelsetakt vattenledningsnätet [%][2]	0,46	-	-	0,8	0,7
Förnyelsetakt avloppsledningsnätet [%][2]	0,29	-	-	0,6	0,55
Antal projekt (st/år) [3]	1 100	-	-	850	-

[1] Andel svarande kunder som instämmer helt eller delvis i påståendet att VA-tjänster är värda sitt pris.

[2] Förnyelsetakt är inte ett mål i sig, men flera mål är beroende av att planerat underhåll utförs i tillräcklig omfattning. För vattenledningsnätet bedöms en långsiktigt hållbar förnyelsetakt just nu vara ca 0,6-0,7 % och för avloppsledningsnätet 0,3-0,4 %. Nuvarande takt behöver öka under 2020-talet.

[3] Alla projekt som förvaltningen arbetar med, både stora och små, byggprojekt och utredningar.

Nyckeltal övrigt

Nyckeltal övrigt	Utfall 2019	Budget 2019	Mål på lång sikt	Utfall 2018	Utfall 2017
Medarbetare/ Personal					
Sjukfrånvaro [%]	4,1	Minska	Minska	4	3,6
Nöjd medarbetarindex NMI	58	Öka	Öka	Oförändrad	63
Personalomsättning	11,3	Minska	Minska	Ökad	7,8

Nyckeltal övrigt	Utfall 2019	Budget 2019	Mål på lång sikt	Utfall 2018	Utfall 2017
Ekonomi/ägare					
Resultat för VA-verksamheten	-15 198	-12 950	-	-7 238	22 622
Eget kapital VA-kollektivet	27 169	29 417	0	42 367	49 605
Kund/Gemensamma					
Nöjdhetsindex (småhus) [%] [1]	80	90	90	-	90
Nöjdhetsindex (flerbostad) [%] [1]	72	90	90	74	72

[1] Andel svarande kunder som uppger sig vara "mycket nöjda" eller "ganska nöjda" totalt sett.

5 Fördjupning till kretslopp och vattennämnden

5.1 Förvaltningsgemensamt

De förvaltningsgemensamma frågorna som prioriterats under året är kundprocesser, samlokalisering, bemanning och styrning.

- Genom en ny kundavdelning från 2020, förberedelser för nytt kundsystem, förbättrad dialog och fler e-tjänster stärks våra möjligheter att ge en god service.
- Samlokaliseringen och förberedelser för flytt från Ringön och Hjällbo har krävt tid och möda utöver vårt ordinarie uppdrag under 2019. Men genom att flytten till Alelyckan har blivit försenad har vissa kostnader skjutits från 2019 till 2020.
- Förvaltningen har lyckats öka bemanningen för att bättre kunna svara upp mot om- och utbyggnadstakten i staden, men har svårt att rekrytera chefer. Särskilt på driftavdelningarna.
- Förbättringar av verksamhetshandboken sker löpande.

5.1.1 God service

Inledning

Aktiviteterna inom målet för God service avser att öka kundnöjdheten genom att göra det enklare och öka tillgängligheten för våra kunder. De ska också öka förtroendet för vår verksamhet samt kunskapen om hur man kan bidra till en hållbar utveckling.

Kundnöjdhet 2019

Kundnöjdheten, förtroende och kunskap mäter vi i årliga kundundersökningar. Andelen flerbostadshusägare som anger att de totalt sett är nöjda med våra tjänster och service har minskat något, från 74 procent 2018 till 72 procent 2019. Bland villaägare var 80 procent av kunderna nöjda 2019, vilket är en minskning från 90 procent 2017.

Kundnöjdheten ovan avser hela förvaltningen inklusive avfallsverksamheten men även inom VA har den totala nöjdheten gått ner. I kommentarerna framgår bland annat att kunderna tycker att avgiften, framför allt den fasta, är för hög, och att man är missnöjd med dagvattentaxan. Det finns också en oro för hur kommunen ska klara dricksvattenförsörjningen på sikt. 23 procent svarar att de varken är nöjda eller missnöjda som kunder.

Under 2019 har vi **utvecklat vårt kundbemötande**. Kundenservice har under året gjort löpande kundmätningar på telefonsamtalen. Två månader under hösten fick vi bästa resultat i en jämförelse med andra kommunala kundtjänstfunktioner.

Modern kunddialog – kundorienterade kanaler

För att förenkla kundernas kontakt med oss har vi skapat en ny kundingång på **webben**, med direktlänken goteborg.se/kretsloppochvattenkund. Här hittar kunderna vår information. Våra privatkunder kan från 2019 både se sammanställd statistik för hur mycket vatten de förbrukar och mängden sopor de slänger. Vi har under året utvecklat SMS-tjänster för att informera omändrade hämtdagar för avfall och vattenavstängningar.

Vi har arbetat aktivt för att öka antalet följare i Kretslopp och vattens **sociala medier** för att nå ut med vårt budskap till göteborgarna samt skapa uppmärksamhet åt förvaltningens spännande uppdrag i rekryteringssammanhang. Antalet gilla-markeringar och delningar har ökat på både förvaltningens respektive Återbrukets Facebook och Instagram samt på LinkedIn.

Vi har gjort ett första utskick av **Kretsloppsnytt**, ett nyhetsbrev till alla villakunder om bland annat ändrade hämtdagar vid jul. Utvärderingen visade att nyhetsbrevet var

uppskattat

Vi informerade 29 000 göteborgare nära älven om testet med återvinningspråmen. Pråmen fick god pressbevakning och 14 artiklar och notiser publicerades.

Dialog och involvering

Vi har fortsatt stöttat flerbostadshusägarna med våra kundsamordnare och miljöinformatörer. Flerbostadshusägare vill ha **stöd i kommunikationen** med hyresgästerna.

Skolelever har vi mött på Vetenskapsfestivalens experimentverkstad samt på kulturkalaset med två aktiviteter: Bajsbasket och Fettracet som handlar om vad som får spolas ner i avloppet.

I slutet av året genomförde vi en kampanj för att minska **fett i avloppet**, *Stoppa proppen*, där vi mötte göteborgare på stan.

Media och pressarbete

Pressarbetet är ett sätt att nå ut till media och därmed invånare, kunder, beslutsfattare och samarbetspartners som berörs av vår verksamhet. Under 2019 skickade vi ut 18 pressmeddelanden. Det gav cirka 233 artiklar och inslag i analoga och digitala medier. Det mesta som skrevs och sändes var positivt.

5.1.2 Attraktiv arbetsplats

Förvaltningen har återigen, trots utmaningar, ökat antalet medarbetare. Förvaltningen går från 485 anställda (dec 2018) till 504 anställda (dec 2019) vilket ger i stort samma ökningstakt som tidigare år (ca 4 %). Arbetet med kompetensförsörjning har fortgått under hela året, vilket dels inneburit ökad bemanning inom vissa verksamheter, såväl som att arbetet med lärlingsprogram fortgått. Arbetet med "*Kompetensförsörjning tillsammans*" har fortsatt och förvaltningen har under 2019 knutit an till stadens koncept "*Bygg Göteborg*". Bedömningen är att detta har påverkat rekryteringen och exponeringen av vissa tjänster mer positivt under 2019. Till detta har förvaltningen sett över 25 % av BAS-värderingar för våra olika tjänster och befattningar, ett led att se över lönestrukturer på sikt.

Respektive avdelning och stab har arbetat med olika former för prioriteringar i sina uppdrag i syfte att anpassa arbetstakten efter kapacitet. Till detta har bland annat kompetensförsörjningen kopplats till vilken personalbehov respektive verksamhet har. Under hösten (oktober) genomfördes en uppskattad arbetsmiljöutbildning i syfte att stärka nya chefer och skyddsombud i sin förmåga att hantera den lokala arbetsmiljön. Vidare har förvaltningens arbetsmiljömål följts upp löpande under året som ett led att förbättra arbetsmiljön över tid.

För att fortsätta vara en attraktiv arbetsgivare har arbetet fokuserat på den kommande samlokaliseringen. Bland annat har ledarträffar 2019 fokuserat på ledarskapet och stärka cheferna att axla det förändrade arbetssättet. Under det gångna året har arbetet fortsatt med att ta fram "spelregler", såväl som flyttförberedelser, där "spelregler" och nya förhållningssätt är utformade inför flytten 2020. Förarbetet har inneburit arbete på arbetsplatsnivå där alla medarbetare indirekt har varit med i arbetet. Arbetsgrupper med ambassadörer från olika enheter har tagit sig an arbetet med gemensamma "spelregler" vilket gav goda möjligheter till påverkan och delaktighet. Till detta genomförde HR en separat enkät i november inför samlokaliseringen, detta för att ha ett grundvärde i syfte att på sikt säkra en effekthemtagning i och med att vi flyttar. Denna undersökning kommer presenteras till förvaltningens ledningsgrupp samt FSG under våren 2020. Därutöver genomfördes bland annat besök för medarbetare i mars månad och slutligen ett öppet hus på anläggningen i december. Under 2019 har förvaltningen skapat goda

förutsättningar att huvudkontoret och hela anläggningen Alelyckan blir en attraktiv arbetsplats som ger chefer och medarbetare möjlighet att vara effektiva i kombination med en bra arbetsmiljö.

Avslutningsvis har avdelningar med stöd av HR börjat hantera utvecklingsvägar för att behålla kompetensen inom förvaltningen. De utmaningar som bland annat har varit svåra att hantera under 2019 har varit chefsrollen som trots hög chefstäthet har varit bekymmersamt för vissa avdelningar. Troligtvis måste förvaltningen även fortsättningsvis arbeta med chefsförsörjning, såväl som att se över chefsrollen.

5.1.3 Ekonomi i balans

Finansieringsplan på plats och förankrad

Förvaltningen hanterar årligen stora volymer av investeringar. Dessa består av rena nyinvesteringar, reinvesteringar samt exploateringsprojekt. Kombinationen av en snabbt växande stad samt ett stort behov av förnyelsetakt i anläggningarna gör att volymerna ökar. De ekonomiska resurser som läggs får återverkan på driftkostnaderna i form av ränte- och avskrivningskostnader. Dessa ska inrymmas i taxorna för respektive kollektiv.

För att möta förändringarna i kostnadsbilden behöver vi därför arbeta med den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. Ett förslag till långsiktig finansplan med koppling till taxan är framtaget. I den ingår en simuleringsmodell, som hjälper oss i det fortsatta planeringsarbetet.

Under våren gjorde nämnden en hemställan till Kommunstyrelsen om att få skapa en fond för framtida nyinvesteringar av större dignitet. Syftet är att dels hålla en jämn taxebana, dels bidra med egna resurser istället för upplåning. Vår förhoppning är att möjligheten till fondering av medel för kommande investeringar kommer att finnas redan under 2020.

Stabil ekonomistyrning

Under året har arbetet med att förtydliga våra processer, se över våra rutiner samt göra förenklingar och effektiviseringar fortgått. Fokus är stabil ekonomistyrning och trygghet i rapporteringar och analyser. I samband med årets första rapport användes nya presentationsmallar för intern rapportering till enheter, förvaltningsledning samt nämnd. Mallar för budgetarbete har setts över och förenklats. Vi har fortsatt att se över möjligheter till förenkling och effektivisering och har nu en förbättrad bas samt en förenklad struktur för kommande rapporteringar. Detta är inte minst viktigt när ledtiderna i de årliga rapporteringarna är snäva.

5.1.4 Effektiva processer

Ta fram en digitaliseringsplan och testa ny teknik

Tester med ny teknik har pågått under större delen av 2019 och det finns fortsatt utmaningar med material, mätare och kommunikationsutrustning, framför allt inom vattendistribution. Testerna kommer löpa på tills produkter som möter våra krav kan tas i produktion.

ARGOS-projektet har under året delats i två delprojekt med ett kundsystem och ett ärendehanteringssystem, det sistnämnda har kravställts under senare delen av året för att upphandlas tidigt 2020. IFS uppgraderingen har fördröjts under hösten på grund av resursbrist hos leverantör och fortsätter in under 2020.

Flera projekt inom teknikutveckling har fortsatt inom avfallsområdet under året, såsom

fler elektrifierade sopbilar, sopbilar som kör på vätgas, robotteknik inom insamling samt grovavfallshantering via pråm på Göta Älv.

Ytterligare steg i digitaliseringen är införandet av VA-Banken samt projekthanteringssystemet Antura. I VA-banken är alla händelser på ledningsnätet kopplade till en geografisk position, vilket underlättar drift, planering och statusutvärdering.

Ökade insatser för att stärka den interna strukturen

Under 2019 har flera olika aktiviteter inom avdelningar och staber genomförts där respektive chef arbetat med att förbättra metodik, struktur och systemstöd utifrån olika ansvarsområden. Vidare har verksamheten arbetat med att tydliggöra rutiner, processer och lokal introduktion.

I medarbetarenkäten 2018 ingick frågor om styrande dokument och var man kan finna dessa. En stor del av medarbetarna visste inte vilka styrande dokument som gällde för förvaltningen, eller deras egen enhet, och om man arbetade utifrån dessa. Många visste inte heller var de kunde hitta dokumenten. Förvaltningen har sedan dess haft flera utbildningar om varför det finns styrande dokument och varför vi ska arbeta utifrån dem. Strukturen i verksamhetshandboken har ändrats så att det ska bli lättare att hitta och flera enheter har tagit ett krafttag kring sina egna styrande dokument. De förvaltningsövergripande styrande dokumenten, som oftast kommer från staden-övergripande styrande dokument, är till största delen uppdaterade och införlivade i verksamheten.

Förvaltningen har fortsatt sitt arbete med att sprida kunskap bland medarbetarna vad gäller vikten av styrande dokument och framförallt; vikten av att följa dessa och att vid avvikelser rapportera till rätt instans. Ett nästa steg är att utbilda alla nyanställda om verksamhetshandboken och de styrande dokument som styr vårt arbete.

Vidare har en ny struktur för informationssäkerhet fastställts och arbetet med att synliggöra och säkerställa efterlevnaden har inletts. Vidare har arbetet kring säkerhet generellt stärkts i och med arbetet med förändrad lagstiftning såväl som samlokaliseringen.

Sammantaget ser Kretslopp och vatten ett antal positiva effekter i arbetet att stärka den interna strukturen. En större förståelse finns för vikten av en betryggande styrning, uppföljning och kontroll, så att nämnden kan förlita sig på att det system som finns för att planera, genomföra, följa upp och utveckla verksamheten ger en rättvisande och tillförlitlig bild.

Genomföra en bra samlokalisering

Arbetet med en samlad lokalisering på Alelyckan, av Kretslopp och vattens driftavdelning ledningsnät (Ringön) med avfallsavdelningen samt förvaltningens centrala staber och enheter (Hjällbo), har under hösten genomförts i etapper. Den avslutande etappen där lejonparten av verksamheterna flyttar sker den 27 januari (2020). Higab har under hösten åtgärdat de restpunkter som innebär att verksamheten ej kunde flytta in. Det har främst handlat om ventilation och värmepanna. Parallellt har Kretslopp och vatten bedrivit egna entreprenader för att säkerställa verksamhetsspecifika behov. Arbetena är i stort avslutade och ett interimistiskt slutbesked från Stadsbyggnadskontoret är utgivet så att anläggningen kan tas i bruk.

Kretslopp och vatten har inte fått några indikationer från Higab att budgeten för projektet ej håller, prognosen för hyreskostnader under 2020 ligger fast. Förseningen har dock inneburit extra kostnader för Kretslopp och vatten. Efter genomförd erfarenhetsgenomgång med Higab avser förvaltningen återkomma till

Stadsledningskontoret med förbättringsförslag på hur denna typ av projekt bör drivas i Staden.

Arbetet med avvecklingen av Ringön och kommande överföring av fastigheten från taxekollektivet till skattekollektivet har pågått under 2019. Förutsättningarna för överföringen (försäljningen) mellan kollektiven sker i samverkan med fastighetskontoret. Kretslopp och vatten har genomfört en juridisk analys av överföringen för att säkerställa att den sker i enlighet med va-lagstiftningen, underlaget är delgivet fastighetskontoret. Underlaget utgör en grund för att hitta en samsyn avseende fastighetens värde. En överföring, eventuellt i etapper, kan troligtvis påbörjas under 2020.

Arbetet med avvecklingen av lokalerna i Hjällbo kommer att påbörjas efter flytten den 27/1.

5.2 VA-verksamhet

5.2.1 Säker vattenleverans

Långsiktig råvattenförsörjning utredd

En förutsättning för en hållbar vattenförsörjning är tillgång till råvatten av god kvalitet och i tillräcklig kvantitet. Flera tidigare riskbedömningar lyfter fram att det är viktigt att ytterligare stärka säkerheten och redundansen kring råvatten för att uppnå god leveranssäkerhet. Planering inför en omfattande utredning för framtida råvattenförsörjning genomfördes under 2019.

Åtgärdsplan Vatten (ÅPV), Översiktlig handlingsplan för Göteborgs vattenförsörjning (halvtidsuppdatering ÅPV) och Regional Vattenförsörjningsplan lyfter Gråbodeltat, Mjörn och Lygnern fram som tänkbara råvatten/dricksvattenkomplement för Göteborg (och Göteborgsregionen). Utredningen genomförs i två delar och genomförs i samarbete med Göteborgsregionen.

Arbetet med Göta älvs vattenskyddsområde, GÄVSO, med mål att säkra kvaliteten på råvatten för medborgarna längs älven, är nu i sin slutfas. Alla berörda kommuner har fattat beslut om att införa vattenskyddsområdet för Göta älv. Göteborg fattade beslut i september. Besluten är överlämnade till Länsstyrelsen som beslutar om inrättande av vattenskyddsområde samt föreskrifter för vattenskyddsområdet. Det färdiga vattenskyddsområdet kan tidigast vara på plats vintern 2020.

Förstärkning av stornätet enligt plan

Under året har en ledningsförnyelseplan tagits fram ur ett systemperspektiv, baserad på riskanalyser som resulterat i en prioriteringslista för åtgärder på stornätet. Olika alternativ har utretts för att se hur kapacitet och redundans kan säkerställas. Planen är styrande för var insatser ska göras. Projekt i åtgärdsplan vatten för förstärkning av stornätet genomförs enligt ny prioritering utifrån avbrottsanalys.

Två viktiga projekt för att förstärka stornätet har genomförts under året, Södra vägen samt Bassänggatan. Dessa båda projekt har följt sina tidplaner i stort sätt. För Södra vägen var budgeten 50 mkr och den totala prognosen ligger på 49,3 mkr. Bassänggatan hade en budget på 25 mkr totalt och totala prognosen ligger nu på 20,2 mkr. Samarbeten med entreprenörer samt andra förvaltningar har fungerat mycket bra.

Ökad förnyelse av VA-nätet

Till följd av prioritering av stornätsprojekten Södra vägen och Bassänggatan, samt osäkerheter om beslut av nämndens hemställan för utökad investeringsbudget i

kommunstyrelsen under hösten, pausades ett flertal projekt för förnyelse av va-nätet. Det var också planerat att påbörja behovsstyrd förnyelse med schaktfria metoder, men även detta sköts upp till nästkommande år.

En förnyelseplan har dock fastställts under året för hur förnyelse ska öka med avseende på resurser, teknik och ekonomi. Handlingsplanen ligger till grund för investeringsperioden 2020 - 2024.

5.2.2 Robust avloppsavledning

Reviderad åtgärdsplan framtagen och politiskt beslutad

Under hösten har två kompletterande kapitel till åtgärdsplan avlopp arbetats fram, vilka hanterar recipientåtgärder respektive tillskottsvatten. Beslut i nämnden planeras till 2020.

Förvaltningen ser att ytterligare delar i åtgärdsplanen behöver revideras och läggas till. Bland annat behövs tydliga verktyg för att kunna prioritera bland projekten, principerna för Water Wise Cities behöver implementeras i planen genom att sätta mål för att vi agerar på ett över tid hållbart sätt i stadsplaneringen, att systemperspektiv tillämpas och att man ser till hur recirkulering och energieffektivitet kan tillämpas i systemet.

Därtill kan även risk-, avbrotts- samt samhällsekonomiska analyser uppdateras. Utifrån detta kan vi arbeta vidare med konkreta åtgärdsförslag och en handlingsplan.

5.2.3 Hållbar stadsbyggnad - VA

Kretslopp och vatten bevakar vatten, avlopp, dagvatten och skyfallsfrågor i stadsbyggnadsprocessen. Detta gör vi främst genom att delta i arbetet med framtagande av detaljplaner och i efterföljande projektering och byggnation. Förvaltningen ger råd till och ställer krav gentemot stadens planerande förvaltningar och exploatörer samt granskar och ser till att planhandlingar och bygghandlingar innehåller fungerande lösningar för VA-kollektivet.

Kretslopp och vatten har senaste tre åren haft som mål att ”Kretslopp och vatten ska ha en självklar roll i stadsplaneringen”. Målet anses vara uppfyllt då vi numera är representerade i de flesta styrande forum inom stadsplanering, samtidigt som vi är en självklar och delaktig aktör i samtliga detaljplaner och exploateringsprojekt som pågår.

Kretslopp och vatten har dock inte varit representerade i viktiga *strategiska* forum inom stadsbyggnadsområdet. Vi har till exempel inte varit inbjudna som formell deltagare i arbetet med översiktsplan, fördjupade översiktsplaner eller startplan 2020. Detta har bland annat resulterat i att staden planerat för exploateringar där Kretslopp och vatten ”tvingats” genomföra stora ej prioriterade investeringar och re-investeringar i VA-nätet. En mycket viktig framgångsfaktor för staden och VA-kollektivet, och ett nytt prioriterat mål för förvaltningen är därför att ”Kretslopp och vatten ska ha en självklar roll i den *strategiska* stadsplaneringen”.

Våren 2019 skrev berörda direktörer under ”Dagvattenöverenskommelsen”.

Dagvattenöverenskommelsen tydliggör arbetssätt och ansvarsfördelning för dagvatten i Göteborg.

Inom skyfallsområdet så har vi bland annat färdigställt strukturplaner, vilka ger nya planeringsförutsättningar för staden. Kretslopp och vatten sökte extra skattemedel för att kunna ta fram en finansieringsmodell för att kunna genomföra nödvändiga skyfallsåtgärder. Vi blev ej beviljade dessa medel för 2019. Medel beviljades dock för 2020 och arbete med att ta fram en finansieringsmodell för skyfallsinvesteringar pågår.

6 Bokslut VA-verksamheten

6.1 Resultaträkning

Resultaträkning

Belopp i tkr	Bokslut 2019	Budget 2019	Avvikelse	Bokslut 2018
Taxor och avgifter	877 154	874 600	2 554	815 431
Hyror och arrenden	1 012	940	72	1 094
Bidrag	12 498	12 359	139	11 968
Försäljning verksamhet och konsulttjänster	75 598	84 275	-8 677	81 895
Försäljningsintäkter	108 973	82 725	26 248	87 423
Summa intäkter	1 075 235	1 054 899	20 336	997 811
Lön, ersättningar och förmåner (not 2)	-167 565	-166 812	-753	-157 435
Sociala avgifter och pensionskostnader (not 2)	-76 600	-73 772	-2 828	-66 411
Summa personalkostnader	-244 165	-240 584	-3 581	-223 846
Köp av huvudverksamhet	-250 384	-247 000	-3 384	-243 405
Lokal- och markhyror	-11 434	-16 012	4 578	-7 124
Fastighetskostnader och fastighetsentreprenader	-85 119	-56 717	-28 402	-67 622
Bränsle, energi och va	-52 252	-51 031	-1 221	-43 853
Kostnader för transportmedel	-48 744	-47 858	-886	-47 878
Köp av entreprenad och tjänster	-57 909	-71 344	13 435	-51 784
Övriga verksamhetskostnader diverse	-108 741	-106 193	-2 548	-92 540
Förlust anläggningstillgångar (not 1)	-136	0	-136	0
Summa övriga verksamhetskostnader	-614 719	-596 155	-18 564	-554 206
Verksamhetens kostnader	-858 884	-836 739	-22 145	-778 052
Planenliga avskrivningar (not1)	-113 264	-111 000	-2 264	-111 730
Verksamhetens nettokostnader	103 087	107 160	-4 073	108 029
Overheadkostnader	-62 207	-64 830	2 623	-57 956
Verksamhetens resultat	40 880	42 330	-1 450	50 073
Finansiella intäkter	12	0	12	-2
Finansiella kostnader	-56 090	-55 280	-810	-57 309
Årets resultat (not 4)	-15 198	-12 950	-2 248	-7 238

Specifikation av övriga kostnader

Belopp i tkr	Bokslut 2019	Budget 2019	Avvikelse	Bokslut 2018
Material	-63 739	-54 212	-9 527	-56 724
Hyra, reparation, underhåll m m	-29 878	-36 102	6 224	-29 476

Belopp i tkr	Bokslut 2019	Budget 2019	Avvikelse	Bokslut 2018
Aktivering av maskiner och material	35 436	37 200	-1 764	40 840
Förbrukningsmaterial	-13 252	-16 680	3 428	-15 258
Tele, porto m m	-6 063	-6 307	244	-5 839
Försäkring, skador, föreningsavgifter m m	-31 245	-30 092	-1 153	-26 083
Summa övriga kostnader	-108 741	-106 193	-2 548	-92 540

6.2 Balansräkning

Belopp i tkr	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Immateriella tillgångar		
Materiella tillgångar	4 553 655	3 910 086
Summa anläggningstillgångar (not 1)	4 553 655	3 910 086
Omsättningstillgångar		
Förråd och lager	27 885	25 411
Kortfristiga fordringar (not 5)	-3 717 370	-3 210 679
Kassa och bank	12 353	6 395
Summa omsättningstillgångar	-3 677 132	-3 178 873
SUMMA TILLGÅNGAR	876 523	731 213
EGET KAPITAL		
Ingående eget kapital	-42 367	-49 605
Justering eget kapital		
Årets resultat	15 198	7 238
Summa eget kapital (not 4)	-27 169	-42 367
AVSÄTTNINGAR		
Pensionsavsättning (not 6)	-175 701	-148 618
Övriga avsättningar (not 7)		
Summa avsättningar	-175 701	-148 618
SKULDER		
Långfristiga skulder (not 8)	-453 790	-346 467
Kortfristiga skulder (not 9)	-219 863	-193 762
Summa skulder	-673 654	-540 229
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	-876 523	-731 213

Fotnot: Från 2016 hamnar förvaltningens långfristiga skuld på kortfristig fordran som ett negativt saldo, en slags likvidavräkning enligt Stadens direktiv

6.3 Finansieringsanalys

Belopp i tkr	2019-12-31	2018-12-31
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Årets resultat (not 4)	-15 198	-7 238
Avskrivningar (not 1)	113 265	109 839
Förändrad avsättning (not 6 och 7)	7 268	636
Övriga likvidpåverkande poster		
Summa likvida medel från verksamheten	105 335	103 237
NETTOINVESTERINGAR		
Mark, byggnader och övrig fast egendom	-743 165	-656 900
Maskiner, inventarier och fordon		
Utrangeringar	133	1 884
Summa nettoinvesteringar (not 1)	-743 032	-655 016
FINANSIERING		
Ökning (+)/Minskning (-) av långfristiga skulder (not 8)	107 323	64 972
Summa finansiering	107 323	64 972
FÖRÄNDRING AV KAPITALBINDNING		
Ökning (-)/Minskning (+) förråd och lager	-2 474	-3 547
Ökning (-)/Minskning (+) av kortfristiga fordringar (not 5)	452 086	445 493
Ökning (+)/Minskning (-) av kortfristiga skulder (not 9)	26 103	26 088
Summa förändring av kapitalbindning	475 715	468 034
FÖRÄNDRING AV KASSA OCH BANK	-54 659	-18 773

6.4 Tillämpade redovisningsprinciper och noter

Not 1 Anläggningstillgångar och avskrivningar

Belopp i tkr	Bokfört värde vid årets början	Årets investeringar	Utrangering/ omdisponering	Årets avskrivningar	Bokfört värde vid årets slut
Immateriella tillgångar					
Mark, byggnader och övrig fast egendom	2 706 628	350 505		-110 911	2 946 222
Pågående nyanläggningar	1 189 062	406 328			1 595 390
Maskiner, inventarier och fordon	14 332			-2 353	11 979
Konst	64				64
Summa anläggningstillgångar	3 910 086	756 833		-113 264	4 553 655

Sammanfattning

Belopp i tkr	2019	2018
Anskaffningsvärde vid årets början	5 089 834	4 483 150

Belopp i tkr	2019	2018
Årets investeringar	756 833	606 684
Försäljningar/utrangeringar		
Anskaffningsvärde vid årets slut	5 846 667	5 089 834
Avskrivningar från årets början	-1 179 748	-1 069 909
Årets avskrivningar	-113 265	-109 839
Försäljningar/utrangeringar		
Avskrivningar vid årets slut	-1 293 012	-1 179 748
Planenligt restvärde vid årets slut	4 553 655	3 910 086

Not 2 Löner och arvoden, sociala avgifter och exklusive pensioner

Belopp i tkr	2019	2018
Löner och arvoden	-167 565	-157 435
Löner för centrala funktioner (OH)	-21 435	-20 135
Sociala avgifter	-51 296	-48 285

Not 3 Finansiella intäkter och kostnader

Belopp i tkr	2019	2018
Intäktsränta	12	
Ränta på långfristigt lån	-56 087	-57 302
Ränta på kortfristig upplåning	-3	-7
Summa finansiella nettokostnader	-56 078	-57 310

Not 4 Eget kapital

Belopp i tkr	2019	2017
Eget kapital vid årets början avseende VA-verksamheten	42 367	26 983
Årets resultat	-15 198	22 622
Justering av eget kapital (dagvattendom)		0
Summa eget kapital vid årets slut avseende VA-verksamheten	27 169	49 605

Not 5 Kortfristiga fordringar

Belopp i tkr	2019	2018
Kundfordringar	85 166	76 799
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	190 168	169 937
Övriga fordringar	-3 992 704	-3 457 415
Summa kortfristiga fordringar	-3 717 370	-3 210 679

Not 6 Pensionsavsättningar

Belopp i tkr	2019	2018
Pensionsavsättningar vid årets början	-148 618	-178 537
Årets avsättning	-27 083	35 919
Pensionsavsättningar vid årets slut	-175 701	-148 618

Not 7 Övriga avsättningar

Belopp i tkr	2018	2017
Avsättning vid årets början	0	0
Årets uttag	0	0
Avsättning vid årets slut	0	0

Not 8 Långfristiga skulder

Belopp i tkr	2019	2018
Lån vid årets början	-346 467	-281 495
Periodiserade anläggningsavgifter	-107 323	-64 972
Lån vid årets slut	-453 790	-346 467

Not 9 Kortfristiga skulder

Belopp i tkr	2019	2018
Leverantörsskulder	-166 924	-138 336
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-35 098	-40 760
Övriga kortfristiga skulder	-17 842	-14 665
Summa Kortfristiga skulder	-219 864	-193 762